Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Ottende Afdeling)

27. april 2023*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 93/13/EØF – urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – artikel 6 og 7 – låneaftaler indgået i udenlandsk valuta – retsvirkningerne af, at en låneaftale erklæres ugyldig som følge af, at et kontraktvilkår i denne aftale er urimeligt – kontraktvilkår, som pålægger forbrugeren valutarisikoen«

I sag C-705/21,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Győri Ítélőtábla (den regionale appeldomstol i Győr, Ungarn) ved afgørelse af 10. november 2021, indgået til Domstolen den 23. november 2021, i sagen

MJ

mod

AxFina Hungary Zrt.,

har

DOMSTOLEN (Ottende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, M. Safjan, og dommerne N. Piçarra og N. Jääskinen (refererende dommer),

generaladvokat: J. Kokott,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– MJ ved ügyvéd L. Marczingós,

– AxFina Hungary Zrt. ved ügyvéd T.L. Horváth,

– den ungarske regering ved M.Z. Fehér og K. Szíjjártó, som befuldmægtigede,

* Processprog: ungarsk.

– Europa-Kommissionen ved N. Ruiz García og Zs. Teleki, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem MJ og AxFina Hungary Zrt. (herefter »AxFina«) vedrørende retsvirkningerne af, at en aftale om lån, som er optaget i udenlandsk valuta, men som skal tilbagebetales i den nationale valuta, erklæres ugyldig, eftersom et kontraktvilkår i denne aftale, i henhold til hvilket forbrugeren pålægges valutarisikoen, er urimeligt.

Retsforskrifter

EU-retten

3 Artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 fastsætter:

»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«

4 Direktivets artikel 7, stk. 1, bestemmer:

»Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

Ungarsk ret

5 § 231, stk. 1, i Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (lov nr. IV af 1959 om indførelse af civillovbogen) i den udgave, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »den civile lovbog«), bestemte, at en fordring på et pengebeløb skal betales i den valuta, der er legalt betalingsmiddel, hvor betalingen sker, medmindre andet er aftalt.

6 Det fremgår af den civile lovbogs § 232, stk. 1 og 2, at renter påløber i kontraktforhold, og at den rentesats, der finder anvendelse, er den samme som centralbankens basisrente, medmindre andet er fastsat ved lov.

7 Det følger af denne lovbogs § 237, stk. 1, at såfremt en aftale erklæres ugyldig, genoprettes den situation, der bestod før indgåelsen af den pågældende aftale.

8 I henhold til nævnte lovbogs § 237, stk. 2, kan retten, såfremt det ikke er muligt at genoprette den situation, der bestod før indgåelsen af aftalen, fastslå, at aftalen skal opfyldes, indtil retten har truffet afgørelse. I henhold til denne bestemmelse kan en ellers ugyldig aftale erklæres gyldig, såfremt det er muligt at afhjælpe ugyldighedsgrunden. I sådanne tilfælde pålægges tilbagelevering af den udestående ydelse, i givet fald uden modydelse.

9 Det følger af bestemmelserne i az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi LXXVII. törvény (lov nr. LXXVII af 2014 om regulering af spørgsmål i tilknytning til ændringen af den valuta, i hvilken visse låneaftaler er indgået, og reglerne om renter), at aftaler om lån optaget i udenlandsk valuta ændres for fremtiden med virkning fra den 1. februar 2015. Med denne lov foreskrev den ungarske lovgiver bl.a. omregning til national valuta af udestående gæld, der er optaget i udenlandsk valuta, på det i loven fastsatte tidspunkt og præciserede kriterierne for fastsættelsen af den rentesats, der finder anvendelse i de pågældende aftaler.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

10 Den 13. februar 2008 indgik sagsøgeren i hovedsagen en låne- og optionsaftale med den retlige forgænger til AxFina med henblik på at erhverve et køretøj. Lånets faktiske beløb udgjorde 2 830 000 ungarske forint (HUF) (ca. 7 126 EUR) med tilbagebetaling over 120 måneder med en forventet rente på 920 862 HUF (ca. 2 319 EUR) for hele denne periode.

11 Denne aftale foreskrev et lån optaget i schweiziske franc (CHF), der skulle betales i ungarske forint. Vekselkursudsving mellem den ungarske forint og schweiziske franc påvirkede tilbagebetalingsforpligtelsen for sagsøgeren i hovedsagen, som fortsatte med at betale de månedlige afdrag indtil august 2015.

12 Győri Ítélőtábla (den regionale appeldomstol i Győr, Ungarn), som er den forelæggende ret, erklærede nævnte aftale ugyldig med den begrundelse, at det kontraktvilkår heri, hvorved forbrugeren blev pålagt valutarisikoen, var urimeligt.

13 Det fremgår endvidere af forelæggelsesafgørelsen, at den pågældende låneaftale i henhold til gældende ungarsk lovgivning ligeledes var ugyldig som følge af et kontraktvilkår heri, hvorefter købskursen ville blive anvendt ved udbetalingen af lånet, mens salgskursen eller enhver anden vekselkurs end den, der blev fastsat ved udbetalingen, ville finde anvendelse på tilbagebetalingen af lånet.

14 Efter at den forelæggende ret havde erklæret aftalen ugyldig, fortsatte sagen ved retten i første instans, Szombathelyi Törvényszék (retten i første instans i Szombathelyi, Ungarn), vedrørende fastsættelsen af retsvirkningerne af, at aftalen var erklæret ugyldig.

15 Som led i en appel er sagen atter blevet indbragt for den forelæggende ret.

16 Den forelæggende ret har anført, at den pågældende låneaftale ikke kan opretholdes uden det urimelige kontraktvilkår, der er nævnt i denne doms præmis 12.

17 Med hensyn til retsvirkningerne af, at denne aftale erklæres ugyldig, har den forelæggende ret anført, at ungarsk retspraksis i vid udstrækning følger det, der er fastlagt af det rådgivende organ ved Kúria (øverste domstol, Ungarn) i dets udtalelse af 19. juni 2019, der ikke er formelt bindende.

18 Ifølge denne udtalelse er den eneste anvendelige retsvirkning, når en låneaftale indeholder et urimeligt kontraktvilkår, hvorved forbrugeren pålægges valutarisikoen, at aftalen »erklæres ugyldig« i henhold til ungarsk lovgivning.

19 Den forelæggende ret har i denne henseende forklaret, at den ret, for hvilken sagen er indbragt, kun når det ikke er muligt at afhjælpe ugyldighedsgrunden, kan erklære, at en aftale finder midlertidig anvendelse, senest indtil det tidspunkt, hvor retten har truffet afgørelse, hvilket nødvendigvis medfører en ophævelse af aftalen fra dette tidspunkt. I denne forbindelse indebærer ophævelsen af ugyldighedsgrunden for forbrugeren, at den valutarisiko, som følger af det pågældende urimelige kontraktvilkår, fjernes helt (omregning af lånet til ungarske forint) eller delvist (rettens fastsættelse af et loft for valutarisikoen), ved en faktisk ændring af aftalens indhold. Ingen af parterne opnår således en uforholdsmæssig økonomisk fordel.

20 Den forelæggende ret nærer imidlertid tvivl om, hvorvidt en sådan fremgangsmåde er forenelig med direktiv 93/13, bl.a. henset til Domstolens praksis med hensyn til fortolkningen af direktivets artikel 6 og 7.

21 Den forelæggende ret ønsker endvidere oplyst, om en national retsinstans kan erklære en låneaftale, som indeholder et urimeligt kontraktvilkår, hvorved forbrugeren pålægges valutarisikoen, ugyldig og erstatte dette urimelige vilkår med bestemmelserne i den civile lovbog vedrørende valutaen for tilbagebetaling af et lån, betalingen af renter i kontraktforhold og fastsættelsen af rentesatsen.

22 Under disse omstændigheder har Győri Ítélőtábla (den regionale appeldomstol i Győr) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i [direktiv 93/13] til hinder for en fortolkning af national ret, hvorefter retsvirkningerne af ugyldighed som følge af et urimeligt vilkår i en aftale indgået med en forbruger, såfremt det urimelige vilkår vedrører ydelsens hovedgenstand, og at (låne)aftalen følgelig ikke kan opretholdes uden det vilkår, der betragtes som urimeligt, består i, at den nationale ret efter at have fastslået, at aftalen i sin helhed er ugyldig, dvs. at selve aftalen i sin helhed ikke kan opretholdes og skabe bindende retsvirkninger for forbrugeren,

a) erklærer, at aftalen er gyldig, ved at omregne opgørelsesvalutaen for det ydede lån, som udgør aftalens hovedgenstand, til ungarske forint og ved, at det beløb, der er optaget i opgørelsesvalutaen, erstattes med det beløb i forint, som forbrugeren faktisk har modtaget fra långiveren, samtidig med at den beregner (erstatter) de almindelige renter på den således fastsatte hovedstol på en anden måde end den måde, hvorpå de var blevet beregnet i den aftale, der er blevet erklæret ugyldig, således at den »oprindelige« rentesats på tidspunktet for aftalens indgåelse er den samme som værdien af den rentesats for interbanklån i Budapests forint som referencesats (BUBOR), der er gældende på tidspunktet for aftalens indgåelse, plus den renteforskel, der er fastsat i den oprindelige aftale (optaget i udenlandsk valuta)

b) erklærer, at aftalen er gyldig, ved at fastsætte en maksimumsgrænse for omregningskursen mellem den udenlandske valuta og den ungarske forint, dvs. ved at reducere den vekselkursrisiko, som forbrugeren faktisk påtager sig, og som følger af aftalens urimelige vilkår, til et niveau, som retten finder rimeligt, og som forbrugeren kunne have taget

hensyn til på tidspunktet for aftalens indgåelse, og ved at lade den i aftalen fastsatte rentesats forblive uændret indtil tidspunktet for den omregning til forint, som er obligatorisk i henhold til en senere lovgivning?

2) Har det betydning for besvarelsen af det første spørgsmål, at den gyldighedserklæring, der sker i henhold til ungarsk ret,
   a) enten opstår i en faktisk situation, hvor der stadig eksisterer en aftale mellem parterne, dvs. hvor aftalens opretholdelse har til formål at gøre det muligt, at retsforholdet mellem parterne kan bestå i fremtiden, ved med tilbagevirkende kraft at ændre de vilkår, der betragtes som urimelige, idet de ydelser, der er leveret indtil dette tidspunkt, samtidig genberegnes ved hjælp af de ændrede vilkår, og således også at beskytte forbrugeren mod de negative følger, som en øjeblikkelig forpligtelse til at tilbagebetale hele beløbet ville medføre
   b) eller opstår i en faktisk situation, hvor den aftale mellem parterne, der skal undersøges i den verserende tvist vedrørende et urimeligt aftalevilkår, ikke længere eksisterer, fordi aftalen er udløbet, fordi kreditor allerede tidligere har opsagt den som følge af manglende betaling af afdrag, eller fordi det betalte beløb er blevet betragtet som utilstrækkeligt, eller under alle omstændigheder fordi den faktiske situation er den, at ingen af parterne betragter aftalen som gyldig, eller fordi spørgsmålet om dens ugyldighed ikke længere kan rejses som følge af en retsafgørelse, dvs. hvor en erklæring om aftalens gyldighed med tilbagevirkende kraft ikke har til formål at opretholde aftalen i forbrugerens interesse, men derimod at gøre det muligt at afvikle de gensidige forpligtelser og bringe retsforholdet til ophør ved at ændre det eller de vilkår, der er blevet erklæret urimeligt eller urimelige?

3) Såfremt [Domstolen] besvarer det i litra a) eller b) under det første spørgsmål bekræftende og under hensyntagen til de i det andet spørgsmål nævnte aspekter, er de relevante bestemmelser i […] [direktiv 93/13] da til hinder for, at aftalen i den faktiske situation, der er beskrevet i det andet spørgsmål, litra a), opretholdes ved erstatning indtil tidspunktet for den ændring, som lovgiver har fastsat i loven vedrørende omregning til forint, gennem nationale lovbestemmelser, hvorefter:

   – en fordring på et pengebeløb skal betales i den valuta, der er legalt betalingsmiddel på det sted, hvor betalingen sker, medmindre andet er aftalt (hvilket ikke er tilfældet i den foreliggende sag)

   – der skal betales renter i aftaleforholdet, medmindre andet er fastsat ved lov

   – rentesatsen skal være den samme som centralbankens basisrente, medmindre andet er fastsat ved lov?«

Formaliteten vedrørende anmodningen om præjudiciel afgørelse

23 AxFina og den ungarske regering har udtrykt tvivl om, hvorvidt anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling.

24 AxFina har gjort gældende, at den forelæggende ret har anmodet Domstolen om at vurdere, om ungarsk ret er forenelig med EU-retten, hvilket henhører under denne rets enekompetence. De forelagte spørgsmål opfylder endvidere ikke de krav om klarhed og præcision, som er fastsat i

artikel 94, litra c), i Domstolens procesreglement. Dette er dels tilfældet med hensyn til grundene til, at nævnte ret har forelagt spørgsmålene, dels med hensyn til fastlæggelsen af de relevante EU-retlige bestemmelser inden for rammerne af det andet spørgsmål.

25 Den ungarske regering har gjort gældende, at det andet spørgsmål er hypotetisk, eftersom det tager sigte på en situation, der ikke har forbindelse med realiteten i tvisten i hovedsagen, dvs. en situation, hvor der foreligger en aftale mellem den pågældende erhvervsdrivende og forbruger.

26 Det skal bemærkes, at det med henblik på at gøre det muligt for Domstolen at give en fortolkning af EU-retten, som den nationale ret kan bruge, foreskrives i procesreglementets artikel 94, litra c), at anmodningen om præjudiciel afgørelse skal indeholde en redegørelse for grundene til, at den forelæggende ret finder, at der er tvivl om fortolkningen eller gyldigheden af visse EU-retlige bestemmelser samt af sammenhængen mellem disse bestemmelser og den nationale lovgivning, som finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (dom af 31.3.2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).

27 Det følger af Domstolens faste praksis, at det udelukkende tilkommer den nationale ret, for hvilken en tvist er indbragt, og som har ansvaret for den retlige afgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen, hvilke spørgsmål er omfattet af en formodning for at være relevante. Når de forelagte spørgsmål vedrører fortolkningen eller gyldigheden af en EU-retlig regel, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse, medmindre det fremgår, at den ønskede fortolkning savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en sagligt korrekt besvarelse af disse spørgsmål (dom af 31.3.2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).

28 Det er tillige fast retspraksis, at det inden for rammerne af proceduren i henhold til artikel 267 TEUF, som er baseret på en klar adskillelse mellem de nationale retters og Domstolens funktioner, alene er den nationale ret, der har kompetence til at fortolke og anvende bestemmelser i national ret, hvorimod Domstolen alene har kompetence til at træffe afgørelse vedrørende fortolkningen og gyldigheden af en EU-retsakt med udgangspunkt i de faktiske omstændigheder, som den nationale ret har anført i forelæggelsen (dom af 31.3.2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).

29 I det foreliggende tilfælde fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at tvisten i hovedsagen vedrører retsvirkningerne af, at en aftale om lån, som er optaget i udenlandsk valuta, men som skal tilbagebetales i den nationale valuta, erklæres ugyldig, og at denne ugyldighed skyldes, at et kontraktvilkår i denne aftale, hvorved forbrugeren pålægges valutarisikoen, er urimeligt. I denne forbindelse ønsker den forelæggende ret med de tre præjudicielle spørgsmål afgjort, om den fremgangsmåde, der består i at følge udtalelsen af 19. juni 2019 fra det rådgivende organ ved Kúria (øverste domstol), hvorefter de nationale retsinstanser skal erklære en sådan aftale ugyldig ved at tilpasse forbrugerens forpligtelser med en ændring af aftalens indhold, er i overensstemmelse med direktiv 93/13.

30 Hvad nærmere bestemt angår det andet spørgsmål skal det for det første præciseres, at de af dette spørgsmål omhandlede tilfælde ligeledes omfatter den situation, hvor der ikke længere foreligger en aftale mellem den pågældende erhvervsdrivende og forbruger, og for det andet, at disse tilfælde supplerer tilfældene omhandlet i det første spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13.

31 Henset hertil er det ikke åbenbart, at de forelagte spørgsmål er uden relevans for afgørelsen af tvisten i hovedsagen, eller at den rejste problemstilling er af hypotetisk karakter.

32 Dermed skal det fastslås, at anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling.

Om de præjudicielle spørgsmål

33 Det fremgår indledningsvis af forelæggelsesafgørelsen, at det kontraktvilkår, som den forelæggende ret har kvalificeret som urimeligt, pålægger forbrugeren valutarisikoen. Den forelæggende ret har anført, at dette kontraktvilkår vedrører den i hovedsagen omhandlede låneaftales hovedgenstand, hvorfor konstateringen af, at dette vilkår er ugyldigt, foranledigede den til at erklære aftalen ugyldig. I denne forbindelse nærer den forelæggende ret tvivl om de virkninger, der skal udledes af, at den nævnte aftale er ugyldig, for perioden fra indgåelsen heraf, den 13. februar 2008, til den 1. februar 2015, som svarer til fristen fastsat i den ungarske lovgivning for omregning af aftaler om lån optaget i udenlandsk valuta til national valuta.

34 Det er i lyset af disse forhold, at de præjudicielle spørgsmål skal besvares.

Det første og det andet spørgsmål

35 Med det første og det andet spørgsmål, som skal undersøges samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for, at en aftale – når et kontraktvilkår, hvorved forbrugeren pålægges valutarisikoen, idet det er urimeligt, bevirker, at en aftale, hvori dette vilkår indgår, om lån, som er optaget i udenlandsk valuta, men som skal tilbagebetales i national valuta, er ugyldig – erklæres gyldig, og at forbrugerens forpligtelser i henhold til nævnte vilkår tilpasses ved en ændring af nævnte aftales valuta og den heri fastsatte rentesats eller ved et loft for denne valutas vekselkurs.

36 Det skal indledningsvis bemærkes, at eftersom forelæggelsesafgørelsen ikke indeholder tilstrækkelige oplysninger om, hvorvidt det med henblik på besvarelsen af det første og det andet spørgsmål er relevant, at den pågældende låneaftale er blevet erklæret gyldig, og at forbrugerens forpligtelser i henhold til det kontraktvilkår i aftalen, der betragtes som urimeligt, er blevet tilpasset, for at give den national retsinstans mulighed for at fastlægge den erhvervsdrivendes og forbrugerens gensidige forpligtelser og bringe det eksisterende retlige forhold mellem disse til ophør, skal disse to spørgsmål ikke undersøges i lyset af denne omstændighed.

37 Når dette er sagt, skal det for det første med hensyn til virkningerne af, at et kontraktvilkår erklæres urimeligt, bemærkes, at det formål, der forfølges af EU-lovgiver i forbindelse med direktiv 93/13, består i at genskabe balancen mellem parterne, mens gyldigheden af aftalen i sin

helhed principielt bevares, og ikke i at annullere alle aftaler, der indeholder urimelige vilkår (dom af 31.3.2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis).

38 Med hensyn til fortolkningen af artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 har Domstolen fastslået, at når den nationale retsinstans fastslår, at et vilkår i en aftale, som er indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, er ugyldigt, kan denne ret ikke tilpasse denne aftale ved at ændre dette vilkårs indhold (dom af 25.11.2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).

39 Et kontraktvilkår, der er erklæret urimeligt, skal således principielt anses for aldrig at have eksisteret, hvorfor det ikke kan have nogen virkning over for forbrugeren. Retsinstansens konstatering af, at et sådant kontraktvilkår er urimeligt, skal dermed principielt kunne gøre det muligt at genoprette den retlige og faktiske situation, som forbrugeren ville have befundet sig i, såfremt dette vilkår ikke havde eksisteret, bl.a. ved at give ret til restitution af de beløb, som den erhvervsdrivende har erhvervet uberettiget på grundlag af det nævnte urimelige vilkår til skade for forbrugeren (jf. i denne retning dom af 31.3.2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, præmis 50 og 55 og den deri nævnte retspraksis).

40 Hvis det stod en national retsinstans frit for at ændre indholdet af urimelige kontraktvilkår i aftaler, som er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, ville en sådan adgang, således som Domstolen har bemærket, nemlig kunne skade gennemførelsen af det langsigtede mål, der er nævnt i artikel 7 i direktiv 93/13, som er at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i sådanne aftaler til ophør. En sådan adgang kunne nemlig bidrage til at ophæve den afskrækkende virkning over for erhvervsdrivende, der opstår ved helt og holdent at undlade at anvende sådanne urimelige vilkår over for forbrugerne, for så vidt som de erhvervsdrivende fortsat ville være fristede til at anvende disse vilkår, vel vidende, at aftalen, selv hvis disse vilkår skulle blive erklæret ugyldige, ikke desto mindre ville kunne tilpasses i nødvendigt omfang af den nationale ret, således at deres interesse på denne måde blev sikret (jf. i denne retning dom af 3.3.2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, præmis 60 og den deri nævnte retspraksis).

41 For ikke at skade dette formål kan den national retsinstans følgelig ikke afhjælpe en aftales ugyldighed, der skyldes, at et kontraktvilkår heri er urimeligt, ved at erklære aftalen gyldig, idet den samtidigt ændrer valutaen for aftalen og den heri fastsatte rentesats eller fastsætter et loft for denne valutas vekselkurs. Et sådant indgreb fra retsinstansen vil i sidste ende ændre kontraktvilkårets indhold og dermed være i strid med den retspraksis, der er nævnt i denne doms foregående præmis.

42 For det andet fremgår det imidlertid af retspraksis, at når den pågældende låneaftale som i det foreliggende tilfælde skal annulleres i sin helhed, efter at et urimeligt kontraktvilkår heri er blevet ophævet, kan et sådant kontraktvilkår undtagelsesvist ophæves og erstattes af en deklaratorisk bestemmelse i national ret eller en national bestemmelse, som finder anvendelse, hvis parterne samtykker heri. En sådan mulighed er begrænset til filfælde, hvor en annullation af aftalen i det hele vil have særligt skadelige virkninger for forbrugeren og dermed straffe denne (jf. i denne retning dom af 31.3.2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis).

43 Det er i lyset heraf, at Domstolen har fastslået, at den nationale retsinstans i givet fald skal kunne give medhold i en påstand om annullation af en låneaftale, der er baseret på den urimelige karakter af et kontraktvilkår vedrørende valutarisikoen, når det fastslås, at dette vilkår er urimeligt, og at aftalen ikke kan opretholdes uden det nævnte vilkår (jf. i denne retning dom af 14.3.2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, præmis 56).

44 Det skal i denne forbindelse ligeledes bemærkes, at når den nationale ret er af den opfattelse, at annullationen af den pågældende låneaftale vil straffe forbrugeren som omhandlet i den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 42, er erstatningen af det pågældende urimelige kontraktvilkår med deklaratoriske bestemmelser i national ret ikke den eneste konsekvens, der er i overensstemmelse med direktiv 93/13 (jf. i denne retning dom af 25.11.2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, præmis 39 og 40).

45 Når der ikke foreligger en deklaratorisk bestemmelse i national ret eller en national bestemmelse, der finder anvendelse, hvis parterne i den omhandlede låneaftale samtykker heri, som kan erstatte de pågældende urimelige kontraktvilkår, har Domstolen præciseret, at for så vidt som forbrugeren ikke har udtrykt et ønske om at fastholde de urimelige vilkår, og hvor en annullation af aftalen vil have særligt skadelige virkninger for forbrugeren, kræver det høje forbrugerbeskyttelsesniveau, som i overensstemmelse med direktiv 93/13 skal sikres, at den nationale ret – for at genindføre den reelle balance mellem aftaleparternes gensidige rettigheder og forpligtelser, idet den tager hensyn til hele den nationale lovgivning – træffer alle nødvendige foranstaltninger for at beskytte forbrugeren mod særligt skadelige virkninger, som kan følge af en annullation af den nævnte aftale, herunder at den erhvervsdrivendes fordring straks kan fuldbyrdes over for nævnte forbruger (dom af 31.3.2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, præmis 56 og den deri nævnte retspraksis).

46 Domstolen har under specifikke omstændigheder således bl.a. kunnet fastslå, at intet er til hinder for, at den nationale retsinstans opfordrer parterne til at forhandle, under forudsætning af, at denne retsinstans fastsætter kriterier for disse forhandlinger, og at forhandlingerne har til formål at indføre en reel balance mellem aftaleparternes rettigheder og forpligtelser, der bl.a. tager hensyn til det formål om forbrugerbeskyttelse, der ligger grund for direktiv 93/13 (jf. i denne retning dom af 25.11.2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, præmis 42).

47 Domstolen har endvidere præciseret, at såfremt den nationale retsinstans, henset til den pågældende låneaftales art, konstaterer, at det ikke er muligt at stille parterne i den situation, som de ville have befundet sig i, hvis aftalen ikke var blevet indgået, skal den sikre, at forbrugeren i sidste ende befinder sig i den situation, som vedkommende ville have befundet sig i, såfremt det kontraktvilkår, der er fundet urimeligt, aldrig havde eksisteret (dom af 31.3.2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, præmis 57).

48 Med henblik på at beskytte forbrugerens interesser står det følgelig den nationale retsinstans frit for at anordne tilbagebetaling til vedkommende af de beløb, som långiver med urette har opkrævet i henhold til et kontraktvilkår, der er konstateret urimeligt, idet en sådan tilbagebetaling sker som følge af den uberettigede berigelse (jf. i denne retning dom af 31.3.2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, præmis 58).

49 Det skal imidlertid bemærkes, at rettens beføjelser ikke kan udstrækkes til at gå videre, end hvad der er strengt nødvendigt for at genindføre den aftalemæssige balance mellem aftaleparterne og beskytte forbrugeren mod de særligt skadelige virkninger, som kan følge af en annullation af den pågældende låneaftale (dom af 31.3.2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, præmis 59).

50 Det første og det andet spørgsmål skal således besvares med, at artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for, at en aftale – når et kontraktvilkår, hvorved forbrugeren pålægges valutarisikoen, idet det er urimeligt, bevirker, at en aftale, hvori dette vilkår indgår, om lån, som er optaget i udenlandsk valuta, men som skal tilbagebetales i national valuta, er ugyldig – erklæres gyldig, og at forbrugerens forpligtelser i henhold til nævnte vilkår tilpasses ved en ændring af nævnte aftales valuta og den heri fastsatte rentesats eller ved et loft for denne valutas vekselkurs.

Det tredje spørgsmål

51 Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for, at en aftale – når et kontraktvilkår, hvorved forbrugeren pålægges valutarisikoen, idet det er urimeligt, bevirker, at en aftale, hvori dette vilkår indgår, om lån, som er optaget i udenlandsk valuta, men som skal tilbagebetales i national valuta, er ugyldig – opretholdes i perioden fra indgåelsen af aftalen til ikrafttrædelsesdatoen for en national lovgivning, der foreskriver omregning til national valuta af aftaler om lån optaget i udenlandsk valuta, idet det nævnte kontraktvilkår erstattes med bestemmelser i national ret vedrørende valutaen for tilbagebetaling af lånet, betaling af renter i kontraktforhold og fastsættelse af rentesatsen.

52 Selv om Domstolen har anerkendt den nationale rets adgang til at erstatte et urimeligt kontraktvilkår i en låneaftale med en deklaratorisk bestemmelse i national ret, er denne adgang, således som det er bemærket i nærværende doms præmis 42, imidlertid begrænset til undtagelsestilfælde, dvs. tilfælde, hvor dette urimelige kontraktvilkårs ugyldighed forpligter retten til at annullere aftalen i sin helhed, hvilket vil have særligt skadelige virkninger for forbrugeren og dermed straffe denne.

53 En sådan erstatningsmulighed, som udgør en undtagelse til hovedreglen om, at den omhandlede kontrakt fortsat er bindende for parterne, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår, den omfatter, er imidlertid begrænset til deklaratoriske bestemmelser i national ret eller bestemmelser, der finder anvendelse ved aftale herom mellem aftaleparterne, og er navnlig støttet på, at sådanne bestemmelser anses for ikke at indeholde urimelige kontraktvilkår (dom af 3.10.2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis).

54 Disse bestemmelser har nemlig til formål at afspejle den ligevægt, som den nationale lovgiver ønskede at indføre mellem parternes samlede rettigheder og forpligtelser for visse kontrakter i de tilfælde, hvor parterne enten ikke har givet afkald på anvendelse af en standardforskrift, der er fastsat af den nationale lovgiver for de pågældende aftaler, eller udtrykkeligt har valgt, at en regel, der er indført af den nationale lovgiver i denne henseende, skal finde anvendelse (dom af 3.10.2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, præmis 60 og den deri nævnte retspraksis).

55 Det fremgår endvidere af denne retspraksis, at udeladelser i en aftale, der er en følge af ophævelsen af aftalens urimelige vilkår, kun kan udfyldes ved anvendelse af almengyldige bestemmelser i national ret (jf. i denne retning dom af 3.10.2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, præmis 62).

56 Det tredje spørgsmål skal følgelig besvares med, at artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for, at en aftale – når et kontraktvilkår, hvorved forbrugeren pålægges valutarisikoen, idet det er urimeligt, bevirker, at en aftale, hvori dette vilkår indgår, om lån, som er optaget i udenlandsk valuta, men som skal tilbagebetales i national valuta, er ugyldig – opretholdes i perioden fra indgåelsen af aftalen til ikrafttrædelsesdatoen for en

national lovgivning, der foreskriver omregning til national valuta af aftaler om lån optaget i udenlandsk valuta, idet det nævnte kontraktvilkår erstattes med almengyldige bestemmelser i national ret, for så vidt som sådanne bestemmelser i national ret ikke på hensigtsmæssig vis kan erstatte dette kontraktvilkår, ved at den nationale retsinstans blot erstatter vilkåret, uden at der er behov for retsinstansens indgriben med henblik på at ændre indholdet af et urimeligt kontraktvilkår i den nævnte aftale.

Sagsomkostninger

57 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Ottende Afdeling) for ret:

1) **Artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler**

   skal fortolkes således, at

   disse bestemmelser er til hinder for, at en aftale – når et kontraktvilkår, hvorved forbrugeren pålægges valutarisikoen, idet det er urimeligt, bevirker, at en aftale, hvori dette vilkår indgår, om lån, som er optaget i udenlandsk valuta, men som skal tilbagebetales i national valuta, er ugyldig – erklæres gyldig, og at forbrugerens forpligtelser i henhold til nævnte vilkår tilpasses ved en ændring af nævnte aftales valuta og den heri fastsatte rentesats eller ved et loft for denne valutas vekselkurs.

2) **Artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13**

   skal fortolkes således, at

   denne bestemmelse er til hinder for, at en aftale – når et kontraktvilkår, hvorved forbrugeren pålægges valutarisikoen, idet det er urimeligt, bevirker, at en aftale, hvori dette vilkår indgår, om lån, som er optaget i udenlandsk valuta, men som skal tilbagebetales i national valuta, er ugyldig – opretholdes i perioden fra indgåelsen af aftalen til ikrafttrædelsesdatoen for en national lovgivning, der foreskriver omregning til national valuta af aftaler om lån optaget i udenlandsk valuta, idet det nævnte kontraktvilkår erstattes med almengyldige bestemmelser i national ret, for så vidt som sådanne bestemmelser i national ret ikke på hensigtsmæssig vis kan erstatte dette kontraktvilkår, ved at den nationale retsinstans blot erstatter vilkåret, uden at der er behov for retsinstansens indgriben med henblik på at ændre indholdet af et urimeligt kontraktvilkår i den nævnte aftale.

Underskrifter